

Kehitysvammaliiton lausunto rahapelitoiminnan tuoton alenemisen vaikutuksia selvittäneen työryhmän ehdotuksista

18.3.2021

VN/24501/2020

VN/24501/2020-OKM-20

Kehitysvammaliitto kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua Liikasen työryhmän raportista *Rahapelitoiminnan tuoton alenemisen vaikutuksia selvittäneen työryhmän ehdotuksia*. Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 50 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä, selkokielen tarvitsijoita arvioidaan olevan jopa 750 000 henkilöä. Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten ihmisten tasa-arvoa ja osallistumista yhteiskunnassa, kehittää palveluja sekä edistää alan tutkimusta. Liitto edustaa 92 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, kaupunkeja, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä ja yrityksiä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammaistyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

Perustelut valittuun ratkaisuvaihtoehtoon

Liikasen työryhmän esittämä osittaisuudistus (vaihtoehto 4) on Kehitysvammaliiton mielestä kannatettavin. Vaihtoehto neljä mahdollistaa riippumattoman kansalaisjärjestötoiminnan.

Kansalaisjärjestötoiminta on demokratian ydintä ja rahoituksen riippumattomuus poliittisista suhdanteista takaa moniäänisyyden, osallisuuden ja kansalaisvaikuttamisen toteutumisen monille ihmisille. Järjestöt tuovat yhteiskunnalliseen keskusteluun niiden näkökulmaa, joilla ei ole voimia tai keinoja tuoda mielipidettään esille esim. Kehitys- ja puhevammaiset henkilöt, selkokieltä tarvitsevat ihmiset tai huono-osaisuutta, köyhyyttä kokevat lapsiperheet ja vammaiset ihmiset. Koronan jälkeisessä Suomen jälleenrakentamisessa järjestöjen rooli tulee vielä enemmän korostumaan ruohonjuuritasoisessa auttamistyössä ja tälle tulee turvata resurssit julkisen palvelun rinnalla. Perinteisesti yhteiskuntarakenteita voidaan tarkastella poliittisena ja kansalaisyhteiskuntana. Demokratia ei toteudu, jos em. nämä molemmat rakenteet eivät säily elinvoimaisena.

Järjestölähtöinen edunvalvonta ja epäkohtien esille nostaminen ovat demokraattisen yhteiskunnan tunnusmerkkejä. Järjestöt toimijoina tuovat poliittiseen päätöksentekoon kansalaisyhteiskunnan näkökulman tarjoten ruohonjuuritasolta nousevia vaihtoehtoisia ratkaisumalleja. Riippumattomuus poliittisista suhdanteista mahdollistaa kansalaistoiminnan, jossa kyseenalaistetaan valitsevia käsityksiä ja tuodaan esille yhteiskunnallisia epäkohtia. Kansalaisyhteiskunnan toiminnan, uudistumisen, kehittymisen ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että järjestötoiminta olisi mahdollisimman autonomista. Osittainen uudistus luo tälle toiminnalle parhaat mahdollisuudet.

Mallissa neljä rahapelitoiminnan tuotto säilyy kehyksen ulkopuolisena ja tuotto käytettäisiin korvamerkittynä säädettyihin tarkoituksiin. Osa rahapelituotoista ja näillä rahoitettavista menokohteista siirrettään pysyvästi valtion yleisillä budjettivaroilla rahoitettavaksi. Malli neljä turvaa osaltaan kansalaisyhteiskunnan rahoituksen. Rahoitus on poliittisen päätöksenteon ulkopuolella ja se turvaa järjestöjen autonomian. Avustettavista kohteista poistettaisiin julkista vastuuta lähellä olevat toimintamuodot ja lakisääteliset tehtävät ja näin rahapelituotot käytettäisiin kansalaisjärjestöjen yleishyödylliseen toimintaan. Tämä palauttaisi järjestötoiminnan juurilleen.

Ratkaisumalli turvaa moninaisen järjestörakenteen säilymisen, antaa toimintaedellytyksiä myös pienille järjestöille ja mahdollistaa myös uusien, ruohonjuuritasolla ja kokemustoimijoiden kautta syntyvien innovaatioiden kehittelyn ja järjestöjen syntymisen. Osittaisuudistus mahdollistaa järjestötoiminnan säilymisen monipuolisena ja turvaa järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan.

Malli neljä on mahdollista toteuttaa hallitusti ja edunsaajia osallistaen. Osittaisuudistus turvaa toiminnan jatkumisen ja on paremmin ennakoitavissa.

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke tuo esille valtionavustustoiminnan digitalisoinnin, yhdenmukaistamisen ja selkeyttämisen tarpeet. Valtion avustustoiminnan digitalisoinnin kehittäminen ja osittainen uudistaminen lisää avustustoiminnan läpinäkyvyyttä, luo paremmat edellytykset avustustoiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden osoittamiselle, tehostaa toimintaa sekä turvaa järjestöjen autonomiaa. Vaikuttavuuden osoittamisen mittareiden kehittämisessä on tärkeää säilyttää niiden monipuolisuus ja tarvitaan sekä toiminnan laadullista merkitystä osoittavia mittareita että määrällisiä tunnuslukuja.

Osittaisuudistusta toteutettaessa tulee tarkastella järjestöjen oman varainhankinnan mahdollisuudet ja luoda malli, joka kannustaa järjestöjä omaan varainhankintaan ja antaa joustavia mahdollisuuksia hyödyntää eri rahoituslähteitä. Järjestöjen rahoitukselle on löydettävä pitkäkestoinen ja kestävä ratkaisu, joka kestää yli vaalikauden.

Uudistuksen valmistelu tulee tehdä yhteistyössä edunsaajien kanssa ja sen tulee pohjautua tutkittuun tietoon ja erilaisiin sosiaalisiin ja taloudellisiin vaikutusarvioihin.

Lisätietoa antavat

Marianna Ohtonen

toiminnanjohtaja

marianna.ohtonen@kvl.fi

Susanna Hintsala

Kansalaisuusyksikön johtaja

susanna.hintsala@kvl.fi

Antti Teittinen

tutkimuspäällikkö

antti.teittinen@kvl.fi